

Zelenka, Miloš

Slovansko-neslovanská komunikace ve střední Evropě

Opera Slavica. 2003, vol. 13, iss. 1, pp. 63-64

ISSN 1211-7676

Stable URL (handle): <https://hdl.handle.net/11222.digilib/117684>

Access Date: 29. 11. 2024

Version: 20220831

Terms of use: Digital Library of the Faculty of Arts, Masaryk University provides access to digitized documents strictly for personal use, unless otherwise specified.

literatury a kulturologické P. Karagiozov a V. Kříž (studie o kulturním prostředí Plovdivu).

Ivo Pospíšil

Slovansko-neslovanská komunikace ve střední Evropě

Kontler, L.: *Dějiny Maďarska*. Nakladatelství Lidové noviny, Praha 2002, 606 str.

Nebývá běžným zvykem, aby filologický časopis anotoval překladové práce výlučně historické. V případě monografie maďarského historika László Kontlera *Dějiny Maďarska* vycházející v známé edici *Dějiny státu* lze učinit odůvodněnou výjimku. Novodobá historie slovanské filologie a dějepisectví v středoevropském prostoru totiž přesvědčivě vypovídá o komplementaritě nejen slovansko-německého prvku, ale i uhersko (maďarsko)-slovanského, tedy o variabilitě, strukturovanosti geopolitického celku zaplněného různorodým etnosem a nespočetnými kulturními vrstvami. Navíc moderní srovnávací věda systematicky pracuje s pojmem meziliterární areálovosti, s geografickými determinantami, které se proplétají s proměnlivějšími aspekty etnicko-jazykovými, např. studium středoevropského meziliterárního centrismu jako společenství založené na teritoriálním vymezení ukazuje na jisté analogické archetypy determinované intenzivněji metonymickým „sousedským kontaktem“ než genetickou přibuzností jazyka.

Zevrubně posouzení monografie zabývající se dějinami více než tisíciletého soužití Maďarska s německým a slovanským etnikem přísluší historikům, z pohledu slavisty a filologa je kniha zajímavá právě aplikací symbolické geografie střední Evropy, kde se prolínají rozmanité vlivy a kde historické Uhry po staletí koexistovaly s českými zeměmi, Polskem a dalšími státními útvary. Kontler podává souvislé vylíčení milénia maďarské historie od přijetí křesťanství až po současné začleňování do západoatlantických struktur, polemizuje s představou kulturně zaostalé „východní Evropy“, rozvíjející se bez dotyku se západní křesťanskou civilizací. Výhodou zůstává, že badatelův výklad zachovává jistou kompoziční celistvost a nerozpadá se do řady oddělených politických, sociálních či kulturních diskursů. Kontler zároveň v úvodní, nečíslované kapitole *Úvahy o symbolické geografii* (s. 7-13), předkládá dvě koncepce střední Evropy: „minimalistickou“ a „maximalistickou“: první chápe tento prostor jako jistou vizi a utopii odrážející přesvědčení, že střední Evropa je svou podstatou „západní“ v důsledku analogicky sdílených kulturních hodnot, druhá přiznává tomuto areálu reálnější statut spočívající v identifikaci objektivně analyzovatelných pojmů jako latinské křesťanství, struktury feudální hierarchie, rytířská kultura, renesanční humanismus a reformace. Podle Kontlera dějiny Maďarska, které oscilují mezi těmito koncepcemi, nesou v sobě „vývojový aspekt průniku západních struktur na východ“ (s. 12).

Jestliže badatel usiluje „*pojmut historii Maďarska a Maďarů jako směsici historického skepticismu, ironie a empatie*“ (s. 13), vychází z tohoto pojetí i český historik Richard P r a ž á k, který k devíti kapitolám maďarského historika připojil závěrečnou monografickou studii *Česko-maďarské vztahy* (s. 434-506), v níž velkou pozornost věnuje otázkám literárních a kulturních vztahů, např. pobytu Komenského v Šarišském

Potoku, Dobrovskému jako zakladateli české hungaristiky, maďarskému osvícenci F. Kazinczemu vězněnému v Čechách, vzájemným překladům v 19. a 20. století. Pražák akcentuje i opomíjené stránky společné historie, např. že tyto vztahy se často rozvíjely prostřednictvím německých autorů žijících v Čechách jako kulturních zprostředkovatelů. Obdobně stranou pozornosti zůstávají dosud málo prozkoumané styky české a uherské šlechty, často rodově spřízněné.

Kontlerova monografie *Dějiny Maďarska*, která je opatřena rejstříkem, rodokmeny, chronologickým přehledem význačných dat a událostí a bohatou sekundární literaturou (původně v angličtině napsaný rukopis přeložil Miloslav Korbelík), poskytuje i pro slavisticky orientovaného filologa cenný pramen pro hlubší poznání středoevropského areálu složitých historických a společenských procesů včetně slovansko-neslovanské kulturní komunikace.

Miloš Zelenka

Dynamická literárněvědná polonistika

Rott D.: Leksykon przypomnień. Literatura dawnej Polski. Średniowiecze – renesans – barok. Setnik pisarzy a dzieł. Ex Libris, Warszawa 2002.

Negius K.: Kazania polskie. Wybór i wstęp Krzysztof Biliński, Dariusz Rott. Opracowanie i posłowie Izabela Kaczmarzyk. Biblioteka Fundacji „Pallas Silesia“, Katowice-Pszczyna 2001.

Bradius V. Maurus III: Autumni Silesiaci. Haicua Latina. Śląska jesień. Łacińskie haiku. Redakcja, przekład i opracowanie Zbigniew Kadłubek, Dariusz Rott, Biblioteka Fundacji „Pallas Silesia“, Katowice 2001.

Mladý polský literární vědec, historik literatury a medievista Dariusz Rott je již zcela etablovanou osobností: jen znám svými studii a editorskými knižními publikacemi z medievistiky, ze slezské literatury polské, latinské a německé a také z česko-polské komparistiky (čeští bratři ve Slezsku). Právě z posledně jmenované tematiky vychází v roce 2002 kniha *Kultura literacka braci czeskich w dawnej Polsce. Twórcy – teksty – recepcja*.

Prvním svazkem naučného lexikonu, který vychází jako série ve Varšavě a jehož součástí budou *Literatura polského osvícenství*, *Literatura polského romantismu*, *Literatura polského pozitivismu (realismu)*, *Literatura Mladého Polska*, *Polská literatura po roce 1918* a *Laureáti Nobelovy ceny za literaturu*, je svazek *Staropolské literatury*, jehož je D. Rott autorem. Soubor je pojat jako trs hesel (autoři i díla), jakási směs tradičního slovníku spisovatelů a slovníku literárních děl. Rott je výborný stylista, jeho hesla jsou napsána živě, je tu vždy doporučená sekundární literatura a názorné atraktivní ukázky. Pro Čecha, který čte polsky, je tato knižička do kapsy skvělým průvodcem po polské středověké, renesanční a barokní literatuře. Rott je také znalcem obecných a církevních dějin a srovnávacích postupů, což zde maximálně zúročil, takže i náročného čtenáře tento lexikon zaměřený původně populárně, plně uspokojí.